

[illegible]

Tractatus de expositione missæ. Editus a
fratre Guilhelmo de gouda ordinis minorū.
de obseruantia feliciter incipit.

Noticiam eorū intellectualem. que in
misterio misse agunt habendam sacerdo
res sine dubio sunt obligati turpe em̃ est
causas tractanti. ius in quo x̃sã ignora
re. Similit̃ hoc turpe est de quolibet arti

fice. quātomagis de sacerdote ignorare id circa qđ versa
tur. Qui aliē sumee vident assimilari. qđ cōsimiles qñq;
prout ab hoīb⁹ fieri videt exercet act⁹ et opaf. quid vero
significet minime apphēdit Assimilant etiam illis qui
curāt habere folia sine fructu arboris Et signa ac imagi
ne rerum ⁊ earū significata ignorātes vt sunt exteriora
apparētia. gest⁹ corp⁹is ⁊ signa alia qđ fieri solēt circa alta
ris sacrificium Cōparant igit⁹ ignorātes significata per
signa et gest⁹ misse. adorātib⁹. aut honorātib⁹ imaginem
et picturas nesciētes quorū sunt imāgines. Unde sum
me studendū est sacerdoti. ne pmissa ignoret. qz etiam de
ipsoꝝ ignorātia in nouissimo die rationē erit. redditur⁹
vt Guillel. asserit clunacen. Assimilant etiam sacerdo
tes diuina misteria celebrātes absq; corū itellectu asinis
aut iumētis panes ad alioꝝ vsum portātib⁹ quare vide
tur cuilibet sacramētum eucharistic. necessariū summo
pere volēti digne cōficere ⁊ fructuose imolare vt signa
ta p vestes ⁊ vestes ⁊ signa misse luculentē intelligē co
nes. Ad quorū noticiam pñs legat ppilarum. ¶ Primo
igit⁹ ad sacramētum altaris tractādum accessur⁹ depōit
exteriorem vestem cogitās qđ christ⁹ seipsum oblaturus
surrexit a cena ⁊ deposuit vestimēta sua. Jo. xiiij. Et sig
nificat qđ sacerdos celebratur⁹ debet a se abijcere omnia

१ ५

exteriora quibus onerabatur. scz cogitationum fantasias
importune se ingerētes. ⁊ affectiones ex humana neces
sitate exurgētes. vt spōsa christi dicat. Expoliam me tu
nica mea quomodo induar illa ⁊ vt hoc facere valeat ro
gat deum dicēs. Exue me domine veterem hominem ⁊ c
¶ Secūdo lauat man⁹ cogitās q̄ iesus depositis vesti
mētis cepit lauare discipulorum pedes. Et rogat eū
vt etiam suos dignetur lauare pedes lutosos id est affe
ctus vt dicere valeat. vt mūda sponsa laui pedes meos
quomodo iterum inquinabo illos. Cant. v. Et ergo la
uando manus id est opera immūda ⁊ pedes affectus de
bet cōfiteri interius per cordis compunctionem et dice
re Lauabo inter innocētes manus meas ⁊ c. cum oratio
ne. ¶ Argire quēsum⁹ domine sensib⁹ nostris vt sicut hic
exteriora abluūtur ⁊ c. ¶ Tercio accedit grad⁹ altaris
deposita exteriori veste nudo capite orat super grad⁹ al
taris tribus vicib⁹ dominicam orationem cum magno
timore ex humilitate cogitās q̄ iesus cepit pauere ⁊ tri
stari dicēs. Tristis est anima mea vsq; ad mortem et p
cidit in faciem suam orans nudo capite trib⁹ vicibus et
factus in agonia prolixi⁹ orabat. Et apparuit ei ange
lus confortans eum et factus est sudor eius sicut gutte
sanguinis decurrentis in terram Et roges eum vt eti
am tibi mitteret angelum suum qui te confortet ad hoc sa
crificium peragendum aut cogitet hęc predicta omissis
dominiciis orationibus. ¶ Quarto accedit ad altare co
gitans q̄ iesus processit obuiam iudeis dicens Quem q̄
ritis ⁊ c. osculans altare. significans q̄ iudas osculo tra
dipit iesum. Et induit se super humerale cum funiculis
stringens se circa collum et per medium corporis cogi
tans q̄ christum iesum captum iudei ligauerunt cor
dis sic per medium corporis et circa collum. Et coope
ruerunt in nocte in domo cayphē faciem ei⁹ percutiētes

eum dicebāt. **ph**terisa quis ē qui te percussit. **Mat. xxvi.**
Et legit sic. **H**umeros meos ⁊ pect^r meum domine san
cti spirit⁹ gratia ptege ⁊c. **¶** Quinto induit se albam.
cogitās iesum indutum vestem albam derisoriam ab he
rode. ⁊ tanq̃ fatuū ab eo ⁊ a suis derisum. et sic i alba ve
ste ad pylatum remissum. **Lu. xxiiij.** et significat q̃ sacer
dos debet esse mundus tanq̃ de baptismo denuo dealba
tus cōsurgens ⁊ tūc orat sic Omnipotēs sempiternē de
us te suppliciter ⁊c. **¶** Sexto succingit hāc albam quam
indut⁹ est. zona siue succinctorio circa lumbos cogitans
iesum ad columnā ligatum ⁊ flagellis flagellatum. **Job**
xix. et significat q̃ renum incētia ⁊ luxurie libidines i
eo restringēda sunt. Erūt enim lumbi eius precincti in
star filiorum israel. qui comesturi agnē paschalem erāt
succincti ⁊ calciati pedib⁹ quasi pparati ad transeundū
de hoc mūdo. sic enim ad mēsam dei accedēdum est cum
hac oratiōe. **A**ccinge gladium tuū super femur meū ⁊c
¶ Septimo induit manipulum in sinistro brachio. co
gitās q̃ iesus funiculum quo fuit ligatus in flagellatio
ne portabat i brachio sinistro cum dederūt ei coronato
corona spinea arūdinem iu dextra. ⁊ orās dicit. **Disiū**
pe domine omnes laqueos sathane ⁊c. **¶** Octauo indu
it stolam cruce signātem. quia sicut sacerdos stolam in
scapulis portat. ita christ⁹ crucem in scapulis ad montē
caluarie baiulauit. ⁊ orat sic vt sequitur. **I**ugum tuum
domine suauē est. ⁊ onus tuū leue ⁊c. **¶** Nono induit
casulam. cogitās q̃ milites pylati ipsum deridentes tan
q̃ volētem regnare purpuream vestem induerūt. **Joā.**
xix. Et tūc petat ⁊ orat. **D**eus creator tot⁹ creaturę di
gnare me ⁊c. **¶** Decimo sacerdos portat in capite coro
nam que significat regalem dignitatem sacerdotum. si
sacerdotaliter vixerint. ⁊ cogitēt christum derisorie co
rona spinea coronatum. Et sic patet q̃ sacerdos oblaru

ris sacrificium altaris gerit psonam christi ⁊ ergo eius
dem christi qui fuit sacerdos seipsum offerens et sacrifi
cium armis induitur. **¶** Dum sacerdos vestem deponit ex
teriozem leget. **¶** Jesu bone sicut teipsum cena facta ad
mortem oblaturus vestimenta deposuisti. ita persta mi
hi sensus meos exteriores a temporalibus retrahere. et
ad interiora mea colligere. ⁊ sic ex vita veteris hominis
in nouum transformari qui scdm deum creatus est.
¶ Qui viuis ⁊c.

¶ Dum lauat manus.

Jesu bone sicut ex tua nimia humilitate non dedignat⁹
es discipulorum tuorum pedes lauare lutosos. ita cōce
de mihi cogitationes affectionum pedes ac manus cali
dis ablueret fletibus compunctionis. **¶** Qui viuis.

¶ Ollecta siue oratio dicenda quando sacerdos cele
braturus ascendit ad altare. ⁊ ipsum osculat.

Jesu bone qui a iuda te tradi osculo in manus peccato
rum pertulisti. da mihi dulcedine amoris tue inspiratio
nis osculari. vt sentiam in spiritu quanta sit gratia i la
bijs tuis diffusa. **¶** Qui viuis ⁊ regnas.

¶ Quando sacerdos induit se scapulari cum funicu
lis se stringens.

Jesu bone qui iniquorum manibus dire ligari instar la
tronis voluisti. disrumpe queso vincula peccatorū meo
rum. et tibi sacrificabo hostiam laudis et nomen domini
inuocabo. **¶** Qui viuis ⁊ regnas ⁊c.

Jesu bone qui colaphisari ⁊ inmundis sputis pulcherr
imam faciem tuam in quam desiderant angeli perspicere
voluisti maculari cedi ac velari. Illumina oculos meos
et respice in me oculis tue misericordie quibus petrum
ter te negantem resperxisti. ne vnq̃ obdormiam in mor
te. ne quando dicat inimic⁹ meus preualui aduersus eū.
¶ Qui viuis ⁊ regnas ⁊c.

Dum albam induit.

O iesu bone qui hora prima diei pro me pylato presidi
presentari et falsiter voluisti accusari. et a pylato ad he
rodem mitti et ab eodem ⁊ exercitu eius derideri. et in
veste alba deludi. et sic ad pylatum remitti. da mihi mun
di huius prudentiam que stulticia. est apud te declinare
et te agnum in stolis albis simplicitatis et puritatis se
qui quocūq; ieris. Qui vivis ⁊c.

Dum se zona succingit.

O iesu bone qui hora tertia pro me a iudeis latronem
barrabam dimitti petentibus voluisti reprobari et ad
columnam funiculis dire ligari. et flagellis cedi. ita vt ī
corpore tuo a planta pedis vsq; ad verticem capitis tui
non erat sanitas. corripe me tu iuste ⁊ misericordia qua
nullum testimonium amoris dei credibilius. nec certi⁹
in hac poterit haberi vita

**Dum manipulum in sini
stro brachio induit.**

O iesu bone qui funem quo fuisti ad columnam in fla
gellatione ligatus in sinistro brachio deferre et arundi
nem pro sceptro voluisti in dextera derisorie tibi dari.
da mihi funem peccatorum meorum quibus circumples
tus sum in sinistra detestationis ⁊ cōtritionis deferre.
vt arundinem siue palmam victorie in dextera a te me
rear suscipere ⁊ gestare. Qui vivis

Dum stolam induit

O iesu bone qui hora diei sexta crucem proprijs hūme
ris ignominiose ad montem caluarie depressus. et incli
natus ⁊ cruentatus voluisti baiulare. da mihi sic intre
pide crucem penitentiae quotidie baiulare vt ad te mon
tem eterne beatitudinis merear peruenire. Qui vivis
et regnas deus ⁊c.

Cum casulam induit.

O iesu bone qui veste purpurea lacerata et derisoria indui a iudeis sic miserabiliter coronat^r. et tanq^m abominabilis leprosus voluisti presentari Intime te deprecor. vt illam miserabilem vult^r cui formam cordi meo perspicaciter imprimas. et ardeter infigas qualem visus es illa hora habuisse. Qui viuus rē.

De corona quam presbyter in capite defert.

O iesu bone rex celestis qui caput tuū sanctum plusq^m mille punctur^r corona de spinis voluisti vulnerari. fac me spinis cōtritionis in consciētia sic digne compungi vt a te merear in celestib⁹ coronari. Qui vi.

In preparatione calicis

Quum inposuerit aque tres aut duas guttas in vinū dicet De latere domini nostri iesu christi exiuit sanguis et aqua quem preciosissimū liquorem illi⁹ defici lateris influi. peto in cor meum in hoc stupēdo sacrificio. vt digne merear cōficere et veraciter perficere. Dicitur^r confiteor prius ante altare parum fletis genib⁹ legat deuote et attēte. Veni sancte spirit⁹ rē. vt velit in eo accēdere ignem amoris quo possit peccata sua in cōfessione findenda comburere. Unde aaron accessur⁹ ad sancta sanctor⁹ prius vitulum p peccato obrulit. Leuitici. ix. Et i sanguine ei⁹ digitum tinxit. sic sacerdos euangelic⁹ legit cōfiteor ante missam. et offert vitulum id est spūm cōtribulatum cor cōtritum dolore peccator⁹ quod de⁹ nunq^m despiciat. Et in sanguie christi tinget digitum id est affectum interiori dolore cōtritionis et compassiōis sanguinis christi fusi p peccatis nostris quia ei⁹ sanguine mūdan^t consciētie nostre. Post hec accedat deuotus ad altare tanq^m holocaustum igne diuini amoris accensum et osculatur altare id est christum crucifixum. per altare

signatum. ipse enim est altare ad quod sacerdos celebra-
turus intrabit. et tunc dicet. Osculetur me osculo oris
sui id est dulci eius amoris inspiratione. et dum imagi-
nem crucifixi osculatur cogitet qd osculatur vulnus la-
teris iesu. Et imprimit os suum in vulnus lateris ei?
Et ipse dicet tibi vulnerasti cor meum soror mea etc.
Istis sic peractis sequitur Officium missæ. Unde tota
vita christi in hoc seculo. quasi vna solemnissima missa
fuit. quia omnia que christus fecit. aut passus est nobis
meritoria fuerunt. Et ergo tota missa est representati-
ua totius vite christi vita precedens passionem eius re-
presentatur vsq; ad canonem scilicet Te igitur. et ibi
dem consequenter representatur passio eius vsq; quo di-
citur Pax domini etc. ibi representatur ei? resurrectio.
et sic consequenter memoria incarnationis ei? In introi-
tu missæ et in principio.

Ante introitum missæ cogita diligenter mente
peracta et ora

Alter in diuinis iusticia sua exigente contra me
mortis tulit sententiam. Gen. ij. Quacumq; die
comederis de fructu ligni scientie boni et mali
morte morieris. Audiuit hoc vnigenit? patris et exijt de
sinu patris nostre mortalitatis stolam induens aspersus
cinere caput veste nudus pedes flens et eiulans qd dam-
natus essem ego seru? eius. sz pater ex misericordia mo-
tus ex ineffabili charitate tradidit pro me filium suum
vnigenitum dicens mihi. Accipe filium meum. et da efi
pro te Filius vero qui perpetua charitate me dilexit mi-
hi dixit. Accipe me et redime te et da me pro te. Etia pa-
ter misericordia motus ppter nimium desiderium et cla-
morem patrum et pphetarum in limbo et precipue beate
marie virginis affectum. Nam in aduentu angeli enim
salutantes inclinatis genibus et eleuatis puris manib?